

vieții domnului: în acest pasaj este vorba de un alt Petru, fiu legitim, care a murit în 1480 (*Let. Putna, I, II*)¹.

Așadar, singurul fapt pozitiv pe care-l putem spune este că *Cronica moldo-rusă* a ajuns în Rusia curînd după 1504, în timpul domniei lui Bogdan III (1504—1517)², care a continuat politica tatălui său în raporturile cu Rusia, trimițînd soli marelui cneaz al Moscovei și încercînd să organizeze o expediție comună cu rușii și polonii împotriva tătarilor³. În 1514 el a încercat să împace pe marele cneaz Vasiliu Ivanovici cu regele Poloniei Sigismund, căci aceștia se aflau în război, oferindu-se să medieze pacea⁴. Faptul că această cronică s-a păstrat în copii ulterioare și într-o formă remaniată, mult prescurtată față de *Let. Putna*, ne lipsește deocamdată de posibilitatea de a face mai multe considerații în legătură cu pătrunderea și cu rosturile ei în Rusia.

Dacă valoarea ei istorică este redusă, neprezentîndu-se nici un fapt nou, necunoscut altor cronici din sec. al XV-lea — începutul sec. al XVI-lea în schimb *Cronica moldo-rusă* are, așa cum au arătat I. Bogdan și cercetătorii ulteriori, o valoare deosebită literară și culturală, ea cuprinzînd o interesantă legendă despre *originea latină a românilor* — care avea, în ultimă analiză, un fond *real*, bazat pe tradiție — vorbind despre doi frați, *Roman* și *Vlahata*, eroi eponimi — potrivit unui procedeu al analisticii medievale⁵, ce-și avea, în fond, surse în antichitatea greco-latină — ai celor două țări românești surori, Moldova și Țara Românească⁶. Această legendă nu are nimic comun cu legenda injurioasă, interpolată în cronica lui Gr. Ureche de Simeon Dascălul, fapt pentru care acesta și-a atras, pe bună dreptate,

¹ Primul Bogdan a murit în 1479 (*Let. anonim, Let. Putna I, II*), iar Alexandru în 1496 (*Let. anonim, Let. Putna I, II*). Așadar, dată fiind menționarea în aceste letopisește a morții celor trei fii și a faptului că după Ștefan cel Mare a urmat Bogdan, fiul său, nu se mai poate spune, împreună cu P. P. Panaitescu (*Cronicle...*, p. 154), că această cronică dă în plus față de celelalte știrea despre existența celor patru fii ai lui Ștefan cel Mare. De altfel, Ștefan cel Mare a mai avut un fiu, Iliș — se pare frate geamăn cu primul Bogdan — care probabil a murit foarte de timpuriu, fiind menționat în documente o singură dată, la 3 sept. 1473 (vezi I. Ursu, *Ștefan cel Mare*, București, 1925, p. 430; despre Petru Rareș, p. 431). De asemenea, Iliș e pomenit alături de ceilalți patru fii ai lui Ștefan, în *Pomelnicul Mănăstirii Bistrița* (vezi ed. D. P. Bogdan București, 1941, p. 50, trad. p. 86).

² O atare ipoteză a fost formulată de N. Cartoian, *Istoria literaturii române vechi*, vol. I, p. 53.

³ *Istoria României*, II, Ed. Acad., București, 1962, p. 613; Hurmuzachi, II/2, p. 642 și II/3, p. 14, 72, 76—77.

⁴ *Istoria României*, II, p. 613; Hurmuzachi, II/3, p. 146.

⁵ Cf., de exemplu, în *Повесть временных лет* (începutul sec. al XII-lea) legenda despre cei trei frați, fondatori ai Kievului: Kij, Șcek și Horiv (*Кий, Щек, Хорус*) și despre sora lor Lybed (*Лыбедь*), ed. cit., I, p. 12—13, II, p. 109. O altă legendă, fixată în scris încă în sec. al XII-lea la slavii de apus (poloni și cehi) și trecută în Rusia în sec. al XVI-lea, vorbește despre trei frați, Ceh, Leh și Rus (Meh), care au venit din Iliria spre nord, dînd naștere celor trei popoare: cehii, polonii și rușii. Vezi A. Florovskij, *Легенда о Чехе, Лехе и Русе в истории славянских изучений*, în *Sborník prací I. Sjezdu slovanských filologů v Praze 1929*, sv. II, Praga 1932, p. 52—53 (trad. fr., p. 868—869).

⁶ Cf. bibliografia cercetărilor la A. V. Boldur, op. cit., p. 1099—1120. A. I. Jacimirskij consideră chiar că această legendă nu face corp comun cu cronica propriu-zisă și că ele au fost reunite de compilatorul rus (*Сказание вкратце о молдавских господах в Воскресенской летописи*, St. Pb., 1901, extras din *ИОРЯС*, t. VI).